

ефективне державне управління, – перед органами регіонального управління постають завдання вироблення новітнього інструментарію та відповідного інституційного забезпечення зміцнення ресурсного потенціалу територій. Передусім це передбачає вироблення дієвих механізмів управління економічними, фінансовими та людськими ресурсами; створення інституціональних умов для оптимізації територіальної організації влади; трансформації адміністративно-територіального устрою, розвитку міжрегіонального співробітництва; забезпечення надійного матеріального та організаційного підґрунтя формування самодостатніх у фінансовому та ресурсному відношенні територіальних громад та дієвих органів місцевого самоврядування.

Відповідно, модернізація функціональних механізмів державного та регіонального управління в сучасних умовах передбачає впровадження інноваційних управлінських технологій та інструментарію державно-управлінського впливу, зокрема в частині: стимулювання інноваційно-інвестиційного вектору розвитку територій; удосконалення інституційного забезпечення ефективної структурної політики регіону; розвитку форм міжрегіонального співробітництва та партнерства; застосування засобів інвестиційного та інноваційного менеджменту, процедур управління проектами на регіональному рівні; впровадження аудиту ефективності використання всіх видів ресурсів регіону; визначення пріоритетів розподілу ресурсів та концентрації їх на тих заходах та територіях, що відіграють роль “точок зростання” і можуть забезпечити соціальний та економічний ефекти, гарантувати довготривалий і комплексний розвиток регіонів; розробки та реалізації ресурсних стратегій регіонального розвитку.

Література:

1. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року / Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 р. № 385.

Арзамасова О.В., здобувач,
Тернопільський національний економічний університет

**ДІАГНОСТИКА ДИСБАЛАНСІВ ФОРМУВАННЯ
КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ЕКОНОМІКИ**

Сучасні вимоги до побудови нової економіки в Україні висувають на порядок денний багато актуальних питань, серед яких формування ефективного кадрового потенціалу, що виступає інтелектуальним ресурсом забезпечення якості реалізації завдань і функцій держави.

Кадрові процеси в Україні сьогодні перебувають під впливом економічної рецесії, глобальних і геополітичних викликів. Особливо посилюють негативний вплив на них кризові явища у соціально-економічній сфері, котрі супроводжуються зростанням інфляції, руйнацією виробничої кооперації, обмеженням ринків збуту, зупинкою підприємств та очікуванням масових вивільнень працівників. Критичною є ситуація на Сході, де відбувається збройний конфлікт. Як наслідок, держава майже втратила контроль за станом кадрового потенціалу, процесами його формування та використання.

Джерелом формування попиту і пропозиції кадрового потенціалу виступає вітчизняний ринок праці. Йому притаманні проблеми недостатнього обсягу створення нових робочих місць, низької професійної мобільності трудових ресурсів. Однією з основних ознак сучасного ринку праці є зростання внутрішньої міграції та вихід на ринок праці громадян з числа внутрішньо переміщених осіб, а також учасників антитерористичної операції, які потребують соціального захисту від безробіття. Актуальними залишаються ризики зростання безробіття серед молоді, проблеми працевлаштування випускників вищих та професійно-технічних навчальних закладів.

Аналізуючи українську модель ринку праці, необхідно виокремити проблеми власне механізму ринку праці, його провідних каналів та проблеми, які мають макроекономічну природу й детермінують економічні механізми функціонування ринку.

Основними базовими макроекономічними вадами на шляху формування ефективної моделі ринку праці є [2]:

- низька продуктивність праці;
- відсутність структурних змін в економіці країни;
- висока тіньова складова;

– низька ціна робочої сили.

У цілому по Україні можна відзначити істотне зниження загального культурно-технічного рівня працюючих через відтік багатьох професіоналів у комерцію та виїзд висококваліфікованих працівників за кордон, що, в свою чергу, заважає проведенню реструктуризації виробництва, впровадженню новітніх технологій та виробництву конкурентоспроможної продукції.

Україна має найбільший неформальний сектор, який сягає 50 % ВВП, що ускладнює «діагностування» економіки. За оцінками Держкомстату України у 2013 році, кількість зайнятих у неформальному секторі економіки склала 23,6% від чисельності усього зайнятого населення [1, с.6].

Несприятливими є тенденції у працевлаштуванні кваліфікованих кадрів, що зумовлює їх відтік за кордон. Так, за даними Інституту економічних досліджень та політичних консультацій, у 2008 р. кожен четвертий український менеджер вважав, що брак кваліфікованих кадрів стримує зростання виробництва [2]. Сьогодні ситуація кардинально змінилася, лише близько 5% менеджерів вважають брак кваліфікованих кадрів перешкодою економічного зростання. Ці проблеми відійшли на другий план порівняно із більш критичними питаннями, пов'язаними із ринком збуту та загальною політичною ситуацією в країні [3].

Станом на 1 січня 2015 року на одну вакансію в середньому по Україні претендувало 14 безробітних (станом на 1 січня 2014 року – 11 осіб). При цьому в різних професійно-кваліфікаційних групах цей показник суттєво відрізнявся: найбільше претендентів на одну вакансію є серед кваліфікованих робітників сільськогосподарського та лісового господарств, риборозведення та рибальства (67 осіб), а також серед посадовців, вищих державних службовців, керівників, менеджерів (22 особи), технічних службовців (20 осіб), а найменше – серед професіоналів та кваліфікованих робітників виробничих професій [4].

Зміни у структурі зайнятості за кваліфікаційними групами засвідчили, що політично-економічна криза призвела до скорочення чисельності зайнятих кваліфікованих аграріїв, державних службовців, керівників і менеджерів, технічних службовців. Найменше безробіття спостерігається серед робітників з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин, а також представників найпростіших професій.

Серед зареєстрованих безробітних у 2014 році кожен четвертий мав вищу освіту, кожен п'ятий – базову та неповну вищу освіту, третина осіб закінчили професійно-технічні навчальні заклади, середню освіту мали 20% шукачів роботи [4]. Порівняно з попередніми роками, збільшилась питома вага осіб з вищою освітою та зменшилась питома вага осіб з повною, а також базовою загальною середньою освітою. У кадровому складі економіки постійно зменшується вага таких груп як професіонали та фахівці, тоді як у всіх розвинених країнах їхня частка збільшується і в середньому по ЄС становить до 16 та 18 %. Водночас зростає частка осіб, які не мають професій і займають робочі місця, які не потребують відповідної кваліфікації [2]. Ці тенденції свідчать про те, що економіка країни так і залишається деіндустріальною, не розвиваються інноваційні галузі, які б потребували висококваліфікованих працівників. Ми вважаємо, що тут не спрацьовує зв'язок економіки з ринком праці. В Україні склалася парадоксальна ситуація: попри те, що суспільство має достатній інноваційний, інтелектуальний і творчий потенціал за міжнародними рейтингами, цей потенціал практично не має значного впливу на економіку. Це зумовлено тим, що інституційна та організаційна складові, у тому числі залученість компаній до інноваційних процесів, конкурентність на внутрішньому ринку, регуляторне середовище, мало сприяють перетворенню інновацій на масові і всеосяжні. І економічний розвиток продовжує здійснюватися за інерційним сценарієм та згідно з екстенсивною моделлю.

В цих умовах державне управління зайнятстю населення повинно вирішувати принаймні три групи завдань: 1) створювати економічні передумови зайнятості шляхом розробки та реалізації економічної політики, спрямованої на розвиток і збереження ефективних робочих місць. Отже, має бути поєднання економічної політики з політикою зайнятості; 2) розробляти та здійснювати заходи, спрямовані на реалізацію довготермінової державної політики щодо розвитку кадрового потенціалу. Ці заходи мають сприяти кадровому забезпеченню різних сфер діяльності, визначати шляхи, механізми і фінансові джерела вирішення найактуальніших стратегічних завдань; 3) вживати певних заходів щодо стимулювання та активізації безробітних до зайняття індивідуальної діяльності.

Лише в такий спосіб удосконалення державного управління в сфері зайнятості населення отримає потужні «важелі впливу», реалізація яких дозволить поліпшити ситуацію з формуванням і

використанням кадрового потенціалу, піднести на новий рівень його розвиток в перспективі.

Література:

1. Статистичний щорічник України за 2013 рік. [Електронний ресурс]: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Системні вади ринку праці України та пріоритети його реформування / за ред. А.Я. Жаліла. – К., НІСД, 2010. – 47с.
3. Олійник О. Діловий клімат та реформи – очікування українського бізнесу у 2015 році./ О.Олійник, О.Кузяків, І. Федець. [Електронний ресурс]: http://www.ier.com.ua/files/publications/Special_research/2015_Dilova_dumka_IER.pdf.
4. Ринок праці у 2014 році. Доповідь Державної служби статистики[Електронний ресурс]: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Котис Н.В., к.е.н., викладач,
Тернопільський національний економічний університет

НАПРЯМКИ АКТИВІЗАЦІЇ УЧАСТІ СЕКТОРА ДОМАШНІХ ГОСПОДАРСТВ У СУСПІЛЬНОМУ ВІДТВОРЕННІ

Сектор домашніх господарств – сукупність інституційних одиниць (домогосподарств), які крім реалізації традиційних функцій споживання, заощадження, інвестування, відтворення населення, виступають власниками і постачальниками економічних ресурсів у національну економіку. Володіючи факторами виробництва, значна частина домогосподарств здійснює господарську діяльність, тобто продукує товари та надає послуги як самостійний виробник. Сектор домашніх господарств як одна з основних складових економічної системи, перебуває у постійних взаємозв'язках з державним та іншими секторами економіки. Така співпраця базується на взаємній рівності зусиль, чіткості, прозорості та узгодженості рішень і дій, доступності до інформації.

Для визначення ролі сектору домашніх господарств у відтворенні національної економіки, його доцільно досліджувати, у першу чергу, з макроекономічної точки зору. Адже у цьому процесі сектор домашніх господарств у є базовим елементом на усіх ринках: на ринку праці – як працедавець; на фінансовому ринку – як учасник операцій з цінними паперами, готівкою; на споживчому ринку – як

споживач товарів і послуг; на ресурсному ринку – як власник і продавець ресурсів. Як і інші сектори економічної системи, він має специфічний склад інституційних одиниць (індивід, група осіб, сім'я, некорпоративні підприємства) та специфічні функції (задоволення власних потреб, виробництво товарів та послуг), а також особливі джерела ресурсів (заробітна плата, доходи від власності, трансферти, проценти, прибутки від реалізації товарів та послуг) [1, с. 8].

Здійснений макроекономічний аналіз сектору домашніх господарств дозволяє констатувати, що його діяльність суттєво відрізняється від інших секторів економіки. Сектор домашніх господарств виступає власником і постачальником економічних ресурсів, проте, його внесок у створення валового внутрішнього продукту (ВВП) порівняно із іншими секторами економіки невеликий.

Аналіз динаміки частки валової доданої вартості секторів економіки (ВДВ) у ВВП показав, що частка ВДВ сектору домашніх господарств зросла з 15,6% у 2005 р. до 22,5% у 2013 році. Упродовж 2005-2013 рр. на сектор домашніх господарств припадало у середньому 53% валового наявного доходу [2]. Після перерозподілу доходів, інституції сектору домашніх господарств отримують ще й додаткові засоби (трансферти), тому їх наявні ресурси значно збільшується. Згідно макроекономічних оцінок найбільшу частку кінцевих споживчих видатків у вітчизняній економіці традиційно здійснює сектор домашніх господарств (63% - 71% у 2010-2013 роках). Тоді як частка валових заощаджень сектору домогосподарств у валовому доході незначна (15-8% у 2010-2013 роках [2;3]).

Проведений макро- та мікроекономічний аналіз функціонування сектору домашніх господарств засвідчує, що вклад сектору у процеси виробництва, розподілу та перерозподілу доходів, споживання і заощадження у національній економіці постійно збільшується, попри однозначну тенденцію до зменшення кількості домогосподарств, зменшення їх середнього розміру, активізацію виїзду за кордон. Це обумовлено активізацією виробничої функції домогосподарств, яка частково носить неформальний характер. Водночас, більш важливою функцією сектору домашніх господарств залишається не виробництво, а пропозиція факторів виробництва на відповідних ринках, диверсифікація діяльності з метою отримання різного виду прибутків за умов невизначеності інституційного середовища. Характерною є більша концентрація наявних доходів у секторі домашніх господарств ніж у секторі фінансових та